

ASOCIACIONISMO DA MULLER EN VIGO

María Pilar DÍAZ DE BUSTAMANTE

Departamento da muller do Concello de Vigo

Preséntanse as características do movemento asociativo de mulleres en Vigo, desplegado nos eidos sindical, veciñal, de axuda e solidariedade, feminista e outros. Adicase especial atención ás vocalías da muller que, xurdidas desde 1991, representan un expoñente da conxunción da participación veciñal e a definición dos propios desexos e capacidades dos colectivos de mulleres. Responden tamén á necesidade de accederen as mulleres a un espacio e un tempo de encontro propios. As secretarías da muller nos sindicatos supoñen hoxe un enclave de actuación en prol da igualdade da muller no mundo laboral. Vese no asociacionismo das mulleres unha ponte para dar canle a un potencial social moito tempo relegado ó ámbito doméstico de cara ó benestar de todos e de todas.

1. As asociacións de mulleres.

O movemento asociativo de mulleres en Vigo atesoura unha longa e fructífera experiencia. Hai asociacións que funcionan ininterrompidamente desde os anos setenta. Hai outras que sementaron cada un dos servizos para mulleres que existen hoxe na cidade. Entre todas informaron e formaron xa a dúas xeracións de viguesas, a través de intervencións reivindicativas, con diversos xeitos organizativos e variadas concepcións do noso papel como mulleres. Hai unha longa historia, con siglas, nomes e apelidos e fitos importantes a nivel local, aínda por escribir e por recuperar para comprendermos mellor o presente.

En Vigo existen asociacións de mulleres de tódalas tendencias. Desde as que defenden a igualdade de homes e mulleres desde unha perspectiva conservadora, ata as que propugnan un feminismo de clase e loitan para rematar coa explotación económica que consideran a orixe da opresión da muller. De aquelas que desde unha óptica máis radical defenden a liberación da muller unida á nacional, a aqueloutras máis prácticas e eclécticas, partidarias de conseguiren servizos que contribúan ó benestar das mulleres xa.

Estas asociacións son quen de teorizaren e reflexionaren sobre a súa práctica e sobre o conxunto de medidas a tomar para o cambio social a favor das mulleres. Son capaces de artellar alianzas e pactos, e capaces de propicialos. Téñense convertido en referente para todas.

A relación destas asociacións coas vocalías é, por ende, anterior á constitución do Consello Municipal da Muller de Vigo en 1993, aínda que este órgano participativo ofrece novas posibilidades de interacción e de deseño de alternativas globalizadoras. Nel están representadas -por decisión municipal previamente consensuada- as trece asociacións de mulleres existentes nese momento na cidade, os catro grupos políticos municipais, unha representante do SGPI-HOM, as cinco secretarías dos sindicatos e seis representantes das vocalías da muller -catro das federadas, dúas das non federadas- e unha pola federación veciñal Eduardo Chao. En base ó regulamento que o rexe corresponde actualizar as designacións con cada cambio de corporación.

2. As vocalías da muller.

As vocalías da muller son un xeito de asociacionismo feminino que medrou en Vigo espectacularmente entre 1991 e 1994. Este desenvolvemento propiciouno a confluencia da tradición asociativa do movemento de mulleres e o veciñal coa posta en marcha desde a concellería da muller do Concello de Vigo de novos programas para mulleres nas asociacións mixtas máis dinámicas. Pero o factor máis determinante é a necesidade e o desexo das mulleres de accederen a un espazo de encontro e a un tempo propio.

Os cambios sociais dos últimos anos teñen contribuído ó desdebuxamento da identidade das mulleres e posto de manifesto que esta non era "neutra", que era un constructo social e como tal modificable. Cada vez o abstracto "muller" está máis lonxe das múltiples formas de ser muller coas que hoxe existimos.

Percíbese o desexo e a necesidade colectiva de dispor dun lugar de encontro coas outras, dunha tarefa común de traballo para elaborar obras perdurables e apreciadas socialmente -o que é moi importante para calquera que faga o traballo da casa, invisible, percedeiro e repititivo-, un lugar para dar impulso á reflexión sobre os propios desexos e capacidades, sobre as nosas posibilidades de facer, participar e ser tidas en conta.

A creación dun espazo e dun tempo de encontro para as mulleres no cerne do propio barrio ou parroquia foi determinante para que as mulleres saísen da casa e se encontrasen en torno a unha tarefa común, grata e propia. Xa non se facía unha chamada abstracta a participar. Creábase un camiño máis chan para confortar un ambiente propio e acolledor nos locais colectivos que, ata aquela, "pertencían" ós homes.

E este camiño de acceso abríanlo mulleres do propio contorno. Este grupo conformaba a vocalía da muller cun estilo propio e asumían a organización e xestión das actividades que se ían facer no seu local. Se non se creaba esa mínima organización de mulleres no seo da asociación, non se podía participar no programa da Concellería da muller.

As vocalías son unha organización informal, aberta, pertencente só ás mulleres da asociación e coordinada con esta mediante unha vocal na xunta directiva. Combínase así a autoorganización das mulleres na busca da autonomía e da subxectividade propia -necesarias para que xurdan e se atendan as súas demandas específicas- coa posibilidade que brinda esta colaboración de asumir paulatinamente as responsabilidades organizativas dunha asociación, de xeito parello ó propio proceso participativo. A propia indefinición inicial que esta fórmula permite posibilita un proceso de busca, cambios, alianzas e propostas que enriquecen extraordinariamente a vida asociativa e son un terreo fértil para a construción paulatina de novas identidades e alternativas para as mulleres. Porque partindo do propio reto de resolver as necesidades inmediatas pódese chegar a proxectar novas formas de convivencia, propostas de cambio nas relacións e persoas que acaben por afectar e implicar ó conxunto da sociedade.

As vocalías teñen tamén un certo carácter de distribuidor cara a outros intereses, ó tempo que conservan a capacidade de convertérense en alternativa para a participación das mulleres, tanto aspectualmente coma na súa globalidade. Un eido que pode ser moi fértil é o da recuperación da nosa memoria colectiva, ó longo do proceso de autoconhecimento que se inicia coa participación social fóra da privacidade e illamento da casa.

A formación e experiencia das voluntarias que fan posible as vocalías, e que podemos cifrar en duascenas persoas, son un factor de futuro, progreso e autonomía para o movemento de mulleres e para o veciñal. Estes colectivos están difundindo unha nova e varia imaxe das mulleres no seu contorno próximo e na cidade; teñen conquistado un lugar na vida colectiva do seu barrio, contribuído a actualiza-los hábitos organizativos dos varóns nas diferentes asociacións e acadado un recoñecemento político e social importante.

En calquera caso, a proliferación de vocalías -de ningunha a corenta- pon de manifesto a enorme forza do desexo de cambio das mulleres, o caudal de enerxía que está a conter a estrutura social con menoscabo para as mulleres e a posibilidade de que esa forza se libere para a mellora da calidade de vida de todas e de todos.

3. As secretarías da muller dos sindicatos.

Foi CC.OO. a pioneira na creación de políticas e organización propia para as mulleres na estrutura interna do sindicato. De igual xeito a CIG e a UXT posúen programacións específicas e organización interna para as mulleres. A actividade que desenvolven é moi irregular no tempo e nas diversas localidades. O influxo por ramas de actividade é moi desigual tamén. Pouco a pouco vaise facendo notar o labor que desenvolven.

O mundo laboral é aínda, por razóns obvias, moi masculino. Resulta fundamental que se establezan camiños para a igualdade no seu seo; tanto pola mo-

dificación de hábitos e conductas, polas políticas sindicais a favor das mulleres que se realicen na negociación colectiva e no día a día do centro de traballo.

Non poucas mulleres se teñen incorporado á participación social, política e sindical a partir da súa afiliación. É de interese resaltar que, se partimos da proporción de homes/mulleres asalariados/as a porcentaxe feminina de afiliación sindical é moi alta, aínda que os números globais sexan pouco importantes.

Merece a pena resaltar o labor que desenvolveron a favor das mulleres, nun eido tan importante como o ensino, a secretaría da muller do STEG durante perto de quince anos. Elaboraron gran cantidade de materiais de traballo en coeducación, realizaron encontros e xornadas de formación, colaboraron na introducción de elementos de coeducación en diversos proxectos educativos de centro. Sería importante que tivese continuidade.

4. As outras asociacións das mulleres.

Igual que acontecía a principios de século, a presenza de mulleres é maioritaria nas asociacións sociais. Son asociacións que xorden para axudar ós colectivos desfavorecidos ou en desvantaxe. O papel de coidadoras universais que nos corresponde aínda hoxe ás mulleres fai que constituamos a inmensa maioría do voluntariado dos movementos sociais de axuda e autoaxuda. Moitas destas asociacións fórmanse para acadar atención, recursos e apoio para as persoas anciás, incapacitadas, soas ou enfermas e para as que atenden e coidan. Acuden a el para buscar apoio ou para prestalo cando remata o seu papel coidador privado. E en moitas ocasións por simple e esencial solidariedade humana. O papel que xogan nos sectores máis marxinais é esencial e aforra moitos recursos ó estado porque se fai, como outros traballos das mulleres, gratuitamente. E a propia gratuidade fai esquecer, ás veces, a necesidade de aportar infraestructuras e apoios técnicos para optimizar este esforzo privado.

Iníciase tamén unha nova liña de asociacionismo profesional que tenta resolver problemas específicos do sector productivo no que se moven. Existen asociacións de empresarias, monitoras, ensinantes, delineantes. Haberá que esperar para valora-lo seu interese.

Bibliografía.

- Mujer y vida local*, FEMP, Instituto de la Mujer, Zaragoza, 1987.
Estudio sobre a situación e problemática da muller en Galicia, Consellería de Sa-
 nidade e Servicios Sociais, Xunta de Galicia, Santiago, 1990.
 Amada Traba (coord.), *Informe sociolóxico sobre as mulleres de Vigo. Resumo*,
 Concellería da Muller, Concello de Vigo, 1994.

Carme Blanco, *O contradiscurso das mulleres*, Nigra, Vigo, 1995.

I Plan de Igualdade de Oportunidades e Trato para as Mulleres de Vigo, Concellería da Muller, Concello de Vigo, 1994.

Ana Rosa Lorenzo et al., *O asociacionismo da muller en Valadares*, Estudio inédito para a Concellería da Muller do Concello de Vigo, 1994.

I Xornadas de Mulleres do Movemento Veciñal de Vigo, Actas.

SUMMARY: The characteristics of the Vigo Women's Association movement unfolded under the aegis of trade unions, resident associations, solidarity and self-help ventures, feminist and others. Special attention is dedicated to the Womens Committees that have sprung up since 1991 representing a proof of the joining of Residential participation and a definition of the very own desires and capacities of the Women's Associations. They also represent the necessity of women to have access to a time and a space of encounter of their own. The Women's Secretariats in the trade unions mean a setting for action in favour of the equality of women in the workplace. The Women's Associative movement is seen as a bridge to give outlet to a potential for society for the welfare of all that has long been relegated to the domestic sphere.

**BOLETÍN DE SUBSCRICIÓN
Á REVISTA COOPERATIVISMO E ECONOMÍA SOCIAL**

Para enviar a:
EDITORIAL GALAXIA, S.A.
Reconquista, 1
36201 VIGO (Pontevedra)

Desexo que me envíen a revista Cooperativismo e Economía Social a partir do n.º e ata novo aviso

Nome comercial

Razón social

N.I.F.: Recargo de equivalencia: SI NON (tache o que non proceda)

Profesión Enderezo

Poboación C. Postal Provincia

Teléfono Data

Tarifa 1992	Subscripción anual (2 números)	N.º Solto
* España	1.000 pts.	500 pts + 200 pts. gastos envío
* Estranxeiro	1.200 pts.	500 pts + 200 pts. gastos envío

FORMA DE PAGO

Debido ó reducido prezo da subscripción as únicas formas posibles de pago son:

- Transferencia bancaria á conta 1368/9 da CAIXAVIGO, O.P. - García Barbón, 1 - 36201 VIGO
- Contrarreembolso
- Xiro postal

VEN ÁS ASOCIACIÓNS!

En Vigo podes vir a
asociacións veciñais,
deportivas, culturais,
pedagóxicas,
de mulleres, xuvenís,
sociais,
de solidariedade,
de consumidores,
de pais de alumnos,
profesionais,
empresariais, políticas,
sindicais, de festas,
etc.

Concello de Vigo

Concellería de Relacións Cidadás

EN COLABORACIÓN COA FEDERACIÓN VICIÑAL **EDUARDO CHAO**